

4 Şubat 1979

İstanbul

Değerli Korumacılar Timur Bey,

Mektubunuzu aldım ve hemen Kongre heyetleriyle ilgili meşgul olan Doç. Dr. Kemal İnançlı'ya telefon ettim. Uluslararası Türkoloji Kongresi bu yıl Eylül ayında yapılacaktır. Sizi de davetiyeye gönderecektim.

Bugün Türkiye-İçer Türkoloji Kongresi yapılacak. Cemal'in kızı sürece. Bilmen ama di. Kaldırılmak istenmiyolmuş? Bu yıl geçikti. Örnekteki gel bunu da getirmek isterseniz, bana veya Kemal Bey'e yazınız. Ben gelmemizi istediyseniz, yine bize yeni ufuklar açabiliriz.

"National Identity" da kitapta Lyric Poetry + out tezisini okudum. Çok beğendim. Metinleri açık-geçik bir şekilde tahvil ettikten sonra Doç. Dr. İnançlı'ya bir temelle oturuyorsunuz. Gerçekten ateşli bir sentez ve milletlerin ruhlarını en güzel gösteren derya. Tezisi: Türkiye Türkçesine çevirmek. Türk Kültürü dergisine gönderirseniz, güzel bir oluşturma çabası. İntifid eder. Metinleri derin bir dikkatle tahlil ediyor ve deparlar çıkarıyorsunuz.

Kongre için hazırladığımız tabloyu da çok ilgi çektik. Bin "Onlar Anı" Çoğlar Türk Edebiyatı Antolojisi'ni hazırladık, en güzel eser. Bugün Türkiye'de Onlar Anı Türkçesine kuru bilhaza gençlerle bu günün ilgi var. Onlar Anı Türkçesine ait resim, fotoğraf ve plakat da topluyoruz.

Burada kompozisyonu çok kısa süntü. Bin daha geliştirmişe bana biraz gönder, zaman ayırdıysanız çok memnunuz olurum. Ben de Avrupa'ya giresem, Paris'i ve Amsterdam'ı ziyaret için Münih'e uğrayacağım. Benden bir kütüphane veya bilgi isterseniz hiç çekinmeden yazınız. Bana da yazın. Bilmen gönderilebilir mi? Çok meraklıyım. Siz: Edmond'aktan haplım. Telefon Numarası: 3652 73 dir. Gönderirseniz benden de haber oluruz.

Size ve epimize mutluluklar dilerim.

Mehmet Kaplan

5 Nisan 1979

Değerli Kardeşim Tamer Bey,

Mektubunuza allahım, çok teşekkür ederim. Çoğdun Onda Asya Türk Rivayetleri, Tacimler, Kitapları ve diğer fikirlerine çok sevindim. Lide kitaplarını gözden öneme buldum çünkü size söylemişim, geçen beyazınca tatan bu eksikliği tam olarak olacak ve geniş Türkçelik anlamına geçen bir kavram olacak. Türk Rivayetindeki eleştiri eserlerin hepsine aynı kitaplar tahsis edileceği gümbür eyleme gelecektir. İsmi Türkçelik bizde elebiyat ve sanattan kaynaklıdır. İhtimalidir. Kitabımı da Komada bir örneği olacak.

Yazmış olduğumuz bölümün başını çok geniş ve amaçlı. (3) ideolojik istibdad dönemi "geniş" ideolojik başka dönemi "demokratik" diye yazma doğru olurmu bilmiyorum. Ben esat metinlerde kullanılır diye düşünüyorum. Fakat bugün kullanılan yaygın kelime ve kelimeler değil de Türkçe kelimeler kullanılması taraftarım. Bir ceviri bölümde de maddes fazla yok ise, Türkçe kelimeler tercih etilmelidir. Mesela cevaplar denmektedir.

Ayrıca geniş, tutanak Döğünün süzgeci gibi diğer cevaplar, bugünkü gençlerin yaptığı gibi dehe yakın olan sanayisizdir.

Bir ilim, ceviri dili ile kavrama uygun olurdu ondan dolayı çok zevk olmuştur.

Bugün ceviri üzerine bir geniş tartışma oluyor. Tünelde mesnehi ile Dil Bilim derisinde bu konuda katılmaya uygun bir yazı var. Bibliyografyasında John A. Holm'un "A Linguistic Theory of Translation" adlı bir kitap gümbür. Belki size faydalı olabilir. Cevirilerde kendimize uygun ~~bu~~ tutumu tercih için ceviri gümbürler diğer gençlerimiz iyi olan sanayisizdir.

Okuyan arkadaşlar çok ceviri mi olan. Ceviri güzel ise aslına da gider.

Açıklamalarımız güzel, doğru, faydalı ve sanat.

Her rüknün hayatı, eserleri ve özeleklileri hakkında çok çok
bilgiyi de sağlayabilir. Bu bilgileriniz fotoğrafçılarını da
verebiliriz. Hayatınıza da böyle bir kitapta ömrünüz
Taymazca vasiye ve nefis bilirim.

uluslararası Türkoloji Kongresine davetiniz için kendim için
dökeceğim.

Değerli kardeşim ben de kendim için *Comments of
criticism* kitabı var. Ben sizden mümkün ise geniş
bir *Edebiyat Terimleri Sözlüğü* size sağlayacağım.
İngilizcede böyle kitaplar vardır. Ben muhtemelen sizden
bilmiyorum.

Siz deşilerinizi gelin, çalışmalarınızda başarılar dilerim.

M. Köpçü

12 Eylül 1979

Değerli Kendesim Timur,

5 Eylül tarihli mektubun ve makalen
dün elimime geçti. 22 Eylül de Tünel ile
geleceğini bildiniyorsun. Kongre için hoşlar.
dün konu çok güzel. Ben de şakolar
ilelendiriyor. Şiir örnekleri çoğaltarak
dizleyicilerle tartışıyor. İyi. Normal olarak
dizleyici sayısı 20-30 civarındadır. Çok
dizleyen olabilir için dizleyici düşüyor.
Bazılar 4-50 düşüyor. Tünel ile hemuz
Tünel: kongreleri çok iyi. Başarı
Milli Kongre ile Milletlerarası Örneği
geliyor. G.H. ile gelecek.

Makaleleri okudum. Türk dilleri
arasında bu mevî mukeyyeleri çok
istifade ediliyor. Ben de bir yere
Türk dillerinde Türk'e hoş, ortak
konusları üzerinde araştırma yapılıyor,
Türk medeniyetini temel unsur olarak
ortak çıkarılıyor. Bakıyoruz deha şairleri
buluyoruz. Bu da bütün Türkçe
menseli bir lügatim hazırlanması boylu.

Türklerin çok gen lefistiklikleri için
dillerine fazla yabancı kelime giriyor.
Öyle ki bazı devirlerde kendi dillerini
kaybetmişler. Ben de Türkçeyi bulmak
demek Türkçe öğrenmek bulmak ve görmek
demektir. Dilci olsam ömür boyu bir
Türk lügati hazırlardım.

Kelime leri ihtiyacı olan

Çok hatırlıyorum. Kahve için
içmedikçe demeyorum. Neskafe
bulamadım içiyorum. Perhi, dileyişle
tek kelime bu. İlgime ne çok
terekün eder, şöylenimden özerim.

Nişan namon ile Kızın mîmîk Nuhon'da
sellen eder, hepimize dehes ve soadetler
dilerim. Tünayise gelitipinde imzallah
böl bül şönapelcipis.

M. Kılıç

5 Kasım 1979

Değerli Kardeşim Tirmec

Mektubunu okudum. III. Milletler Arası
Türkoloji Kongresinde verdiğin tebliğ çok güzel.
Her ilmi, her milli. Şiirleri tahliil ederek
gizli hakikatları ortaya çıkardın. Metinlerin
çevirilerini de beğendim. Onları diğer de
gününleştirek hastaların gemisi bin
okuyu kitabı istifade eder. Der Türkler
kayırlığı ayarladırınca em mübhat yıla
ilmi araştırmaya ve çeviridir. Keşke benim
gibi om - omber meraklı genç ilim ehli
olsa da bin ilim vücutu getirirdim. Hemen
sın sillerde olsa naya Türklerime deha et
ömem verirdi. Türkçümün o kadar mütüm
iç meseleleri var ki deya vakit ve hür ayarlar.
Fakat Türkçümün geleceği ota ayarlar.
Sana nehet ve baxdılar dilerim.

M. Köpçü

11 Eylül 1980

Değerli kardeşim Timuçin,

Sana mektup yazmadıkça geçtikim, bugün dilersen
Bairam oğluna tatil gitmiştim. Orada bir ay kaldım,
diniydim, dönmüştü, mesulere, hastalıklardan. Şimdi, çok dükkân
ıyım. Senin göndermek lutfunda bulduğum ilçe de geldi,
tek çok tepekkâ ederim. Dert görmeyorum.

Gönlüğüün son güzel mektuba bir daha okudum.
yazmayı taravun ekizim namın çok heyecan verici.
Teknik bakımdan her türlü bildik bir bama uygun ve
özgünel geldi. Gölümün oman muhteva ile mümaseret:
üzerinde biry dhu döpümme lisim. Bence teknik de
aşkın gibi muhteva kütüm genişliği ile ortaya
koyuluyor. Bütün Rahmetin ayı ayı içten
korumak kornuğu ve enafion döpütabilio. Benim
üstadın Alsin, namında okuyucunun kendisi ile
kaymaçtepe tek bir kahrısınan omanlı ve her şeyin
gözü ile bakılmakta der. Senin namında was
kahrısınan babandı. Oman Rahmeti, hayır maceray,
drama, duygusu, hayata bakıp tange, namınan gövdesini
tepkil etmelidir. Gökten biry dhu döpümme lisim.
ünpertti. vatan duygusu, orna kurtarmak için Tapken
fahrikerlik, uzakta kaldın oile, Qurbet, uzakta bile
onu döpümerek geyim, Ruslar tefik: ich. bir namın
kesle çek geniş bir muhteva tepke eder. Buranda
namınan, klesik namında genişle geyimle için
daha döpümme lisim. Bence döpümme lisim
ambitum Joh dhu döpümme lisim. Ben namın geyim
Tolstoy ile Standhali; Dimek aldim. Bence kurtarm
güyade a duyuloren coanlipi ve a hayır kesifeti.
Önemlidir. Babasının, ammanın, kurtarm lisim
* döpümme lisim, döpümme lisim, kurtarm lisim
güzel olur. Ces-giz Dage te, Ces-giz Dage te bu
bakımdan değerli bulurum. Edebi eserde, resim gibi

duyu ongun-larından gelen imt. baharın önemli bir geri olubununu
Korun. Dış alemler gelen tenbikler bir niyette bir kumkumun
eder. Fakat Şiirle Nihayet dediği gibi ruhat eseri yazarken
vücud gelip, önemli olan şey, değil değil, gösteren niyetler
Korunlar cümlelerdir. Korunlar, gösteren bulucukları.

• EKSKİ KALIN, bir Rıza nezdin. Kesif, Şiir kesif, içten dilgen
olmalıdır. Okuyucunun kafasında gen-ör geçirecekler
uyar durmalıdır. "Kehimeler, de fıkri çok" "tafsil" ediyorsun.
Bence vurucu tek bir mısra yeterlidir. "Mübheriyet" de
özellikler. Alın alebiyatında Keker meir üslubuna
devenir. Çok yazıyor, az söyler. Şiirlerinin arkasında derin
bir hayret macerası ve niyet vardır.

İlmi araştırmaların Korunları çok emterden. Tünkire içi
Tünkölüşi korğnesi 6-10 Ekim 1980 tarihinde yapılacaktır.

Bir istediğin olursa lütfen bana yaz. Sevgi kırımlı. Sana ve
ailene nasretler dileğim

M. Kaplan

14 Temmuz 1985

Değerli Kardeşim Tilmaz Kocaoğlu,

Göndermiş olduğum mektubun ve şiirleri elinize
umduym, bazı değerli şiirleri Ahmet Kabaklı'ya
göndermiştim. Bir müddetler beni umutla
muhaberetmiş kesilmiş için ben deşlorim ayacığım.

Şimdi Türk Dil Dergisi normal bir süre çıktı.
Bununla Prof. Dr. Hasan İsen var. Her maddede
hem şiir gönderişem memnun olur. Kendi
şiirlerini de orada yayınlayabiliriz.

Türkçe de düşünme memnun olum. Geleniz
bununla şiirleri önceden kabul et, sepiem,
tutar, sonra fikirler olma. Bazılar, Akşam 16
mukayese etmeli. Türkçe de Kığışın süzülür.
Böyle birine tahminim elibniyye. İki kötü, fukin.
Her kurusu bigem vatanımızda ve bizim dektir.
Şahbedem çok Türkü. İki.

Sevgilerimle.

M. Köpken

Bayramın kutlu. Sevgilerle dileğim.

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No TK/23.8

TİMUR KOCAOĞLU
Hiltenspergerstr. 32/II
8000 München 40
DEUTSCHLAND
BATT ALMANYA

Prof. Dr. Mehmet Kaplan
Şifa sokak 4/8
Kadıköy - İstanbul
TÜRKİYE

23 Haziran 1980

Pek Muhterem Hocam Profesör Mehmet Kaplan,

26 Mayıs tarihli kartınızı almıştım. Ancak cevap yazmakta geciktim. Bağışlamanızı rica ederim. Mayıs ayında tatil için İspanyaya gitmiştik. Döndükten sonra işler ve ufak tefek rahatsızlıklar dolayısıyla gelen mektupları cevaplamakta epey geciktim.

Şu sıralar buradan İstanbul'a giden birini bulamadığım için size *Zentropil* adlı ilacı gönderemedim. Temmuz ayının sonunda dayımın oğlu İstanbul'a gidiyor. Onun eliyle size gönderirim. Sizden belki oldukça yüklü gümrük parası alırlar diye, posta ile göndermekten çekindim. Ama eğer size bu ilaç acele lazımsa, bana bildirin, posta ile gönderirim.

Columbia Üniversitesindeki tez hocam Profesör Edward Allworth doktora tezimin Mayıs 1981 tarihine kadar bitmesini ısrarla istediği için, başka çalışmalarını bir yana bırakarak, bütün gücümü tez çalışmalarına verdim. Bu yüzden *Çağdaş Orta Asya Türk Şiiri Antolojisi* kitabının hazırlanması biraz gecikecek. Size daha önce yazdığım gibi Stalin'in ölümünden sonraki Özbek ve Kazak romanında millî benlik konusunda bir tez hazırlamaktayım: "*The Impact of Nationality Identity on Soviet Central Asian Prose Fiction of the Post-Stalin Period.*"

Türkiye içi Türkoloji konferansı bu yıl hangi ayda yapılacak acaba? Orta Asya Türk edebiyatında romanın doğuşu konusunda bir tebliğ ile katılmak isterdim. Elimde ayrıca "*Türk Lehçelerinde İmlâ ve Teleffuz Bozuklukları*" adlı hazır bir tebliğ var.

→ → →

Bu yıl PIAC Altaistler konferansı 27 Temmuz ile 1 Ağustos tarihleri arasında Viyana'da yapılıyor. Bu konferans için iki tebliğ hazırlamıştım: Biri, "Özbek Şivesinin Kıpçak Ağzında Yazılmış Bir Halk Destanı: ŞEYBÂNİ-NÂME", ikincisi ise, "Türk Lehçelerinde Parmak Adları ve Parmakla ilgili Tekerlemeler".

Sizin roman tahlillerinizi büyük bir sabırsızlıkla bekliyorum. Geçen sefer İstanbul'dayken, sizin "*Hikâye Tahlilleri*" adlı eserini almıştım. Bu kitaptaki tahlilleri tekrar tekrar okuyorum. Sizin hikâye tahlillerinizdeki bâzı noktalar ve hususlar roman tahlilleri için de ışık tutuyor, onların bende uyandırdığı çağrışımlarla romanları daha iyi tahlil edebiliyorum.

Eleştiri ve tahlillerden bıktığım sıralar, içimi boşaltmak için arada bir şiir yazma hevesini de sürdürüyorum. Onlar henüz arzu ettiğim kıvama gelmediklerinden onları yayınlamayı düşünmüyorum. Ama yine de bir iki örneği size göndermekten kendimi alamadım.

Bir yıldan beri bir roman konusu üzerinde düşünmekteyim. Ancak bu romana hâs tekniği henüz tam olarak bulamadığım ve doktora tezi çalışmaları yüzünden bu romanı yazmaya başlamadım. Ancak, aklıma geldikçe not alıyor ve roman kurgusu üzerinde çeşitli alıştırmalar yapıyorum. Bu romanı yazmayı çok arzu edişimin sebebi, 1942 yılında babamın ve annemin başından geçen bir olayın bende uyandırdığı dehşet, iç burukluğu ve isyânı ak kağıt üstüne dökmeyi isteyişimdir. Bildiğiniz gibi, babam Osman Hoca 1920-1922 tarihleri arasında Buhara Cumhuriyetinin reis-i cumhuru idi. Kendisi 1922 yılında İngilizlerle temasa geçmek için Afganistan'a geçiyor. Maksudı, İngiliz hükümetini Bolşevik Rus ordularına karşı çarpışan Buhara ordusu için yardım vermeye iknâ etmektir. Ama, kendisi Afganistan'da iken Enver Paşa'nın Türkistan'da şehit edildiğinin haberi geliyor. Ayrıca Rus hükümeti Buhara hükümetini ele geçirmeye muvaffak olmuş ve babamı vatan haini ilân etmiştir. Bu yüzden babamın kendi ülkesine dönmemesi tavsiye edil-

yor. Babam birinci karısını (üvey annemi) ve 14 yaşındaki oğlu (üvey ağabeyim) Hadi Hoca'yı vatanda Rusların elinde bırakmaya mecbur olmuştur. Babam 1925 yılında Afganistan'dan ayrılıyor. Bu sırada Afganistan'daki Özbek Türk âilelerinden birinin kızı (annem) ile evlenmiştir. Babam ve annem 1939 yılına kadar İstanbul'da yaşıyorlar. Babam orada *Yeni Türkistân* adlı bir dergi çıkarmakta ve kendi vatanının Rus esâretinden kurtulması için faâliyet yapmaktadır. Atatürk'ün ölümüne kadar babam kendi faâliyet ve çalışmalarını serbest yürütebildi. Ama, İnönü iktidarı sırasında Rusya ile Türkiye arasındaki ilişkiler biraz yakınlaşmaya başladığından Sovyet hükümeti benim babam hakkında İnönü'ye şikâyette bulunuyor ve babamın Sovyetler Birliği ile Türkiye arasındaki dostluğu bozucu hareketler yaptığını ileri sürüyor. İnönü iktidarı da herhalde Sovyet hükümetinin bu konudaki ısrarları yüzünden 1939 yılında babama 48 saat içinde Türkiye'yi terk etmesini bildiriyor ve eline çıkış vizesi vurulmuş bir pasport veriyor. Babam, annemi İstanbul'da bırakarak Varşova'ya gitmek zorunda kalıyor. Varşova'da üç ay kaldıktan sonra Tehran'a gidiyor ve telgraf çekerek annemin de İran'a gelmesini bildiriyor. Annem ve babam Tehran'da iken İkinci Dünya Savaşı patlak veriyor. 1942 yılı yaz ayında ablam Tehran'da doğuyor. Tehran Rus ve İngiliz ordularının işgâli altındadır. Babam ve annem İngiliz kesiminde ayrı ayrı evlerde saklanmaktalar. Fakat Rus gizli polisi babamın Tehran'da İngiliz kesiminde gizlenmekte olduğunu öğrenmiştir. Babamı ele geçirmek için kurnazca bir tuzak hazırlanıyor. Babamın Buhara'da bıraktığı oğlu Hâdi Hoca'yı acele olarak Tehran'a getirtiyorlar. Hâdi Hoca özel bir izinle Tehran'ın İngiliz kesimine girerek ilk önce annemi buluyor, onu kandırarak Rus kesimine götürüyor ve Rus gizli polisine teslim ediyor. Sonra tekrar İngiliz kesimine girerek babamın evinde kalmakta olduğu Nazır Kuşbegi'nin yanına geliyor.

Baba (64 yaşında) ve oğul (34 yaşında) tam 20 yıldan sonra hiç ummadıkları bir zaman ve yerde karşılaşmış oluyorlar. Babam uzun sakal bırakmış olmasına, kara gözlükler takmış olmasına rağmen oğul Hâdi Hoca tarafından hemen tanınıyor. Babam da bir

müddet sonra oğlunu tanıyor. Oğlu içeriye girdiğinde babam ile ev sahibi Kuşbegi bir satranç oyununu henüz bitirmişlerdir. Oğlu babasına bir el satranç oynamayı teklif ediyor ve baba ile oğul satranç oynamaya başlıyorlar.

İşte, ben aşağı yukarı iki buçuk saat süren bu satranç oyunu hakkında bir roman yazmak istiyorum. Okuyucu romanın başında baba ve oğul arasında oynanmakta olan satranç oyunu ile karşılaşacaktır. Satranç oyunu bittiğinde, bir iki sayfadan sonra roman da sona erecektir. Oğlu kendi içinden eğer babasını satranç da mât ederse, babasına üvey annesinin Rus gizli polisinde olduğunu ve kendisiyle birlikte Rus kesimine gelmesini bildirmeyi planlamıştır. Romanı benim (yazarın) diliyle değil de, dört kişinin görüş açısı (perspektivi)'ne göre yazmak istiyorum. Dört kişi şunlar, Kuşbegi'nin oturma odasındaki üç kişi: Kuşbegi, babam ve Hâdi Hoca. Bir de onlardan bir kaç kilometre uzaklıkta Rus gizli polisinin yer altındaki karakolunda ölüm terleri dökmekte olan annem. Annem en çok bir tanıdığımda bırakmış olduğu üç aylık kızının (ablamın) hasretinde yanmaktadır. Bu yüzden romanı birbirini takip eden küçük küçük parçalar, yani Kuşbegi babam, oğlu ve annemin o ândaki hâlet-i ruhîyelerine göre yazmayı düşünüyorum. Romanda Franz Kafka gibi bir şahsın görüş açısını üçüncü teklik şahısla ifade etmek istiyorum. Yalnız Franz Kafka'dan ayrıldığım tek nokta o romanında bir tek şahsın görüş açısını yansıttığı halde ben dört kişinin ayrı ayrı görüş açılarını yansıtmaya çalışacağım. Bu biraz William Faulkner'in *As I Lay Dying* (*Döşegimde Ölürken*) romanında kullandığı tekniğe yakın. Yalnız Faulkner romanda her ayrı bir kişiyi o kişinin ağzından (Birinci Teklik Şahıs) ile konuşturuyor. Oysa, ben dört kahramanın dört ayrı görüş açısını Üçüncü Teklik Şahısla (*Oğlunun sol elindeki işâret ile serçe parmaklarının tırnakları yerinde kara bir et parçasının durmakta olduğunu dehşetle farkettiler. Bunu daha önce nasıl oldu da görmemişti. Bütün vücudundaki sinirlerin cimbızla didik didik edildiğini his etti. Demek babasının yerine oğluna işkence etmişlerdi. İçinden "Oğlum!" diye inledi, "sana işkence yapılmasına sebep olduğum için beni bağışla."*) ifade edeceğim.

Roman boyunca birbirini tâkip eden her küçük parçayı o dört kişiden birini belirten başlıkla ayırmayı düşünüyorum: BABA, OĞUL, ANNE, KUŞBEGİ. Böylece okuyucu romanı daha iyi izleyebilir.

Roman boyunca şahıslar geçmişi ve geçmişteki olayları hatırlayacaklar, böylece okuyucu, 1922'nci yıla kadar Türkistân ve özellikle Buhara Cumhuriyeti'inde olan siyasî olayları Baba'nın görüş açısından, 1922'nci yıldan sonraki olayları ise oğlun görüş açısından öğrenmiş olacak. Nazır Kuşbegi de, babam ve arkadaşlarının 1920 yılında yaptığı milliyetçi ihtilâl sonunda tahtını kaybeden Buhara Emiri Alim Hân'ın Kuşbegisi, yâni vezirlerinden biridir. Babam cumhurbaşkanlığı sırasında Nazır Kuşbegi'nin hapishaneden serbest bırakılarak İran'a gitmesine yardımcı olmuştur. Allah'ın takdirine bakın, babam İran'a geldiğinde ona yardım elini uzatıp onu evinde saklayan işte o Nazır Kuşbegi olur. Okuyucu, Kuşbegi'nin görüş açısından Buhara Emirliğindeki olayları izleyeceklerdir. Annem ise okuyucuya tarihî veya siyâsi cihetten bir şey veremeyecek, ama bir anne kalbinin çırpınışlarını ifade edecek ve en çok babamın karakterinin biraz daha değişik bir açıdan yorumlanmasını verebilecektir. Babam ile oğlu arasında devam eden o iki buçuk saatlik satranç oyununu ve onların o andaki ruh yapılarını ebedileştirmek istiyorum.

Roman sonunda babam oğlunu satranç oyununda yenecektir. Yenilgiye uğramış oğul, Rus gizli polisinin ona verdiği vazifeyi yerine getirmeyecek, babama kendisinin ufak bir vesikalık resmini vererek ayrılacaktır. Bu resim hâla benim yanımdadır. Ama üvey ağabeyime Ruslar bir şey yaptı mı, bilmiyoruz. Herhalde onu hemen öldürmüşler veya Sibiryaya sürgüne göndermişlerdir. Bugün hayatta olup olmadığını bilmiyoruz. Unutmadan söyleyeyim, annem de bir şans eseri o sırada Rus gizli polis karakoluna gelen bir İranlı gizli polis tarafından kurtarılır. O İranlı annemin bir tanıdığıdır. Annemi kurtarmış olan o İranlı gizli polisin de başına o olay

dolayısıyla bir felâket gelip gelmediğini bilmiyoruz.

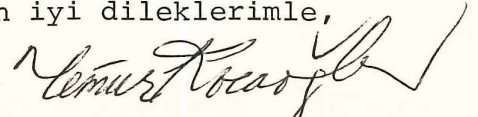
Bu romana *SATRANÇ TAŞLARI* adını vermek istiyorum. Çünkü aslında, sadece baba ile oğlu satranç oynamıyorlar, Rus gizli polisi KGB de satranç oynamaktadır. Marksistler insanın ruhî yapısını red ederek, insanın *sosyal bir hayvan* olduğunu ileri sürmektedirler. Yâni, Marksistlere göre, eğer cemiyeti bir satranç oyunu olarak düşünürsek, insanlar da o satranç oyunundaki taşlardır. KGB de, üvey ağabeyim Hâdi Hoca'nın 20 yıl içinde beyninin yıkanıp tam bir komünist hâline getirildiğine inanmaktadır. KGB'ye göre, Hâdi Hoca bir satranç taşı gibi ona verilen vazifeyi hiç düşünmeden yerine getirecektir. Ama, Marksistler ve KGB'nin başındakiler yanılmıştır, çünkü insan, beyni ne kadar yıkanmış olursa olsun, hiç bir zaman şahsiyetini kaybedemez, yâni bir satranç taşı hâline gelemez. Hâdi Hoca da ilk önce babasını Ruslara teslim etmeye râzı olmuştur, ama babası ile karşılaşınca, vicdânı babasına ihânet etmeye yanaşmaz. Hâdi Hoca babası ile satranç oynadığı o iki buçuk saat zarfında kendi vicdânı içinde büyük bir mücâdele verir. Sonunda her türlü işkence ve hatta ölümü göze alarak babasını Ruslara teslim etmez, geri döner. Bu yüzden *SATRANÇ TAŞLARI* adı, romanın ana temine uygun gibi. Bugün babam hayatta değil. Ona şu konuları sormayı çok isterdim: Neden babam oğlunu tanıdığı halde kendini oğluna açıklamaktan çekindi? Yâ oğlu neden ayrılırken babama "Senin babam olduğunu biliyorum" demedi? Her ikisi birbirini tanıdığı halde bunu açıklığa vurmadılar.

Bu romanın konusu ve uygulamayı düşündüğüm teknik hususundaki görüşlerinizi vaktiniz olduğu bir zaman bana yazıp bildirirseniz, çok memnun olurum.

Bu uzun mektup ile sizin epey vaktinizi aldım, başışlayınız. Ama, sizin eski talebeniz olduğum için, görüş ve tenkitlerinize her zaman *ihtiyâcım* var!

Eşim Nigâr ve kızım Nurhan'ın sevgi ve selamlarını iletirim.

En iyi dileklerle,



Talebeniz Timur Köcaoğlu

Ek: İki şiir örneği.

EKSİK KALMIŞ BİR ŞİİR

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No TTK/23.8

Kanım fışkırırken yakaladım
Senin o unutulmaz bakışını
Namlunun gerisinden bakışını
Pusuya yatırdığın bakışını

Güneş kapkara bir leke şimdi
Ağaçlar ağardı, akarsular durdu
Tek ben kaldım bu ıssız sokakta
Bir de bir fotoğrafın arabında
Senin o bağışlamaz bakışın

(Bu yandaki şiiri, Türkiye'deki
ardı arkası kesilmeyen cinayetlerin
bende uyandırdığı üzüntüyle yazdım.)

Haziran 1980

△△△

KELİMELELER

Kelimeler tıpkı bize benzer.
Bazıları acı çeker ömür boyunca,
Bazıları zevk safa içinde saltanat sürer.

Bazı kelimeler güzeldir, incedir, tatlıdır
Ruhumuzu okşar.
Bazı kelimeler çirkindir, ahlaksızdır, zalimdir
Kahrına dayanılmaz.
Kimi korkaktır, kimi kahraman
Biri kurnaz, başkası aptal
Biri Mecnun ise, ötekisi Leylâ.

Kelimeler çocuktur:
Düşe kalka büyür.
Hangi yana eğersen bükülür.
Bakarsın biri serpilip koca çınar olmuş,
Biriye hâlâ kel ve fodur.

Kelimeler annedir:
Sıkıntıda şefkatini aradığımız.
Daha bize çocukluğumuzda,
Suyun su, ağacın ağaç
Akla karanın ne olduğunu
Öğreten tılsımdır.

Kelimeler: bir zamanlar uğruna
Deli Divâne olduğumuz,
Bir yastığa baş koyduğumuz can yoldaşımızdır.
Kelimeler denizdir, dağdır, taş topraktır.
Kelimeler hem cennettir, hem vatandır
Hem de cennet vatan.

Kelimeler doğarlar, gülerler, ah çekerler.
Bir gün içlerinden biri ölür,
Biri yıkar, biri kefenler, öbürü gömer.
Çok geçmeden unutulur gider.
Kelimeler tıpkı bize benzer.

14 Haziran 1978
Münih

25 Şubat 1982
Münih

Pek Muhterem Hocam Prof. Mehmet Kaplan,

İnşaaAllah sağlık ve esenlik içindesinizdir. Size uzun bir zamandan beri yazamadığım için beni bağışlamanızı dilerim. Tezimi Şubat ayının başına kadar bitiririp göndermem gerekiyordu. Biraz gecikmeyle ancak geçen hafta içinde Amerika'ya yolla yabildim; Eğer herşey yolunda giderse, Mayıs ayında tez mudafasına gireceğim.

Sizin yeni yıl dileklerinizi bildiren kartınızı almıştım. O sıralar tezle uğraştığım için size ve hatta anneme bile yazmadım. Şu geçen son dört ay bana kâbus gibi görünmüştü. Bâzen geceyarıları ter içinde uyanıyordum. Rüyamda daha çok lisedeki bir imtihanda bocalarken buluyordum kendimi. Herhalde lise yıllarındaki imtihanlar genç ruhumda derin izler bırakmışa benziyo

Doktora derecesi artık yakınlaştığı için geleceğim hakkında daha çok düşünmeye başladım. Münih'teki Hürriyet Radyosunun Özbekçe bölümünde çalışmakla maddî çihetten çok tatminkâr bir maâş alıyor ve refah içinde yaşıyorsam da, mârevî çihetten tatm olmuyorum. Çünkü burada yaptığım bütün iş, İngilizce makale ve haberleri Özbek Türkçesine çevirme ve onları mikrofon karşısında okumadan ibaretidir. Ben ise çocukluğumdan beri öğretmen olmayı ve edebiyatla uğraşmayı kafama koymuştum. Hele doktora derecesini aldıktan sonra radyoda çalışmaya devam etmemin bir anlamı kalmıyor.

Bu yüzden en kısa bir zaman içinde yurda dönmeyi ve bir üniversitede Orta Asya Türk lehçelerini ve çağdaş edebiyatını öğretmeyi arzu ediyorum. Bu konuda bana yol göstereceğinizden eminim. Yeni üniversiteler kanununu okudum. Asistanlığın kaldırılıp, yerine Yardımcı Doçentliğin getirildiğini öğrendim. Acaba İstanbul Üniversitesinin Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde gelecek yıl için Yardımcı Doçentlik kadroları açılacak mı?

Bir de benim inceleme saham biraz karışık gibi görünüyor. Çünkü esas olarak çağdaş Orta Asya Türk edebiyatı hakkında ders verebilirim. Fakat talebelerime edebî metinleri okuyabilmeleri için bir yandan da Özbek, Kazak, Kırgız, Türkmen ve Uygur Türk lehçelerinin dil özelliklerini öğrenmem gerekir. Bu yüzden çalı

ma ve derslerim hem edebiyat sahasında hem de dil sahasında olacaktır. Benim bildiğim kadarıyla, Türkiye'deki Türkoloji bölümlerinde edebiyat ve dil kürsüleri ~~xxx~~ birbirinden ayrılmış gibi. Acaba yeni kanunlara göre bir öğretim üyesi hem edebiyat sertifikasında hem de dil sertifikasında ders verebili mi? Eğer ben Yeni Edebiyat kürsüsüne yardımcı doçent olarak işe alınırsam, bu sertifika içinde meselâ "Orta Asya Türk Edebiyatında Tiyatro" dersi verirken, bir yandan da Umumî Türk Dili kürsüsünde "Özbekçe" veya "Kazakça" dil dersleri verebilir miyim? Yoksa, o kürsünün öğretim üyeleri bana "sen edebiyat kürsüsünün hocasısn, bizim kürsüde dil dersi veremezler mi?

Acaba İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde açılacak yardımcı doçentlik kadrosu için benim kazanma şansım ne kadar? Oradaki hocalar arasından başta siz olmak üzere, Kemal Eraslan ve Faruk Timurtaş hocaları daha yakından tanıyorum. Başka hocalarımla benim hakkımda ne düşündüklerini bilmiyorum. İstanbul Üniversitesini tercih ettiğim iki önemli sebebi var: Birincisi, sizin orada olmanızdır. Çünkü sizin yanınızda Orta Asya Türk Edebiyatı hakkında doçentlik tezi hazırlamak ve sizin şiir, hikaye ve roman üzerindeki tahlil metodunuzu daha yakından incelemek istiyorum. Ben de sizin gibi edebiyat sahasında biyografi ve bibliyografyadan çok metnin kendisiyle uğraşmak istiyorum. Bu konuda sizden öğrenecek çok şeyim var. İkinci sebep ise, Türkiyat Enstitüsü kitablığının çağdaş Orta Asya edebiyatı ile ilgili pek çok esere ve kaynağa sahip oluşudur. Eğer İzmir Ege Üniversitesine gidersem, bu konuda kaynak sıkıntısı çekerim.

Bu konuda aklıma gelen soruların bir kısmını yukarıda yazdım. Beni bu hususlarda aydınlatırsanız, memnun olurum.

Sizin akrabanız Buğra Atsız bey de bizim radyonun araştırma kısmında çalışmaya başladı. Size selamları var.

Eşim Nigar ve ben size sağlık ve esenlik dolu günler dileriz. Buradan istediğiniz bir şey olursa, lütfen bana bildirin.

Saygılarımla,

Talebeniz: Timur Kocaoğlu